

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู
**An Analytical Study of the Concept of Narayana
Avatar in Hindu Philosophy**

นิติกร วิชума, พระครูภาวนาโพธิคุณ,
จักรพรรณ วงศ์พรพจน์ และ ธนกร ตรกมลกานต์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
**Nitikorn Wichuma, Phrakhru Bhavanabodhikun,
Chakkapan Wongpornpavan and Thanakorn Donkamonkan**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู 2) ศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร และ 3) วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิธี

ผลการศึกษาพบว่า 1.แนวคิดการอวตารคือ การแบ่งภาคหรือการลงมาของเทพเจ้าสู่โลกมนุษย์ ด้วยมีพันธกิจสำคัญในการลงมาปราบ สั่งสอน และชี้แนะหนทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด การสำแดงรูปขององค์อวตารนั้นปรากฏในรูปมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ แต่ยังคงดำรงคุณสมบัติเอกเช่นเดียวกับพระเจ้าคือ ทรงไว้ด้วยมหิทธานุภาพ ความเป็นสัพพัญญู และปรากฏพระองค์ในทุกหนทุกแห่ง

2. แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร ที่กล่าวถึงการอวตารในยุคต่างๆ ได้แก่ 1). สัตยยุค เป็นยุคที่ความดีอย่างเต็มเปี่ยม มีการอวตารเป็น 4 ปางได้แก่ มัธยมวตาร ทรงอวตารเป็นปลา, คุรมาวตาร ทรงอวตารเป็นเต่า, วราหาวตาร ทรงอวตารเป็นหมูเผือกเขี้ยวเพชร, นรสิงหาวตาร ทรงอวตารรูปร่างคนครึ่งสิงโต 2) ไตรตายุค คือ ยุคที่ความดีของมนุษย์เริ่มเสื่อม มีการอวตารเป็น 3 ปางได้แก่ วามนาวตาร ทรงอวตารเป็นพราหมณ์เตี้ย, ปรศุรามาวตาร ทรงอวตารเป็นพราหมณ์ชื่อปรศุราม, รามาวตาร ทรงอวตารเป็นพระราม พระมหากษัตริย์แห่งกรุงโยธยา 3) ทวาปรยุค เป็นยุคที่ความชั่วและความดีเท่ากัน ได้แก่ กฤษณาวตาร ทรงอวตารมาเป็นพระกฤษณะ และ 4) กัลยยุค เป็นยุคมืดเพราะผู้คนห่างเหินจากพระเจ้าอย่างถึงที่สุด ได้แก่ พุทธาวตาร ทรงอวตารเป็นพระพุทธเจ้า และ อวตารเป็นมนุษย์ผู้ขี่ม้าขาว

3. การอวตารของพระนารายณ์ในปรัชญาฮินดู แสดงให้เห็นวิวัฒนาการความเป็นมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) สัตว์ หมายความว่ารวมถึงสิ่งที่มีชีวิตทุกประเภททั้งที่อาศัยอยู่ในน้ำ, บนบก และ สัตว์ที่อาศัยอยู่บนบกและในน้ำ 2) อมนุษย์ ในที่นี้หมายถึงอมนุษย์ 3) มนุษย์ หมายถึงผู้ที่สามารถฝึกและพัฒนาตนให้มีความเจริญทางด้านอารยธรรมและคุณธรรมได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

คำสำคัญ : นารายณ์; การอวตาร; ปรัชญาฮินดู

Abstracts

This article aims to 1) study the concept of Avatar in Hindu philosophy, 2) study the concept of Narayana Avatar and 3) analyze the concept of Narayana Avatar in Hindu philosophy. It is a documentary research by collecting data from primary and secondary documents. And present the research results in a descriptive method

The study found that 1. The concept of avatar is Division or descending of gods to the human world With an important mission to subdue and preach and direct the way to the highest truth The avatar's manifestation appears in human, non-human, and animal forms, but still maintains divine qualities: His Majesty the King Omniscience And appeared to him everywhere.

2. The concept of Narayana Avatar The mention of the incarnation in various eras, including 1). Satanism is an era in which the fullness of good There are 4 avatars: a fish avatar, a turtle avatar, a turtle-shaped avatar, a taro-fanged pig, a half-human, half-lion-shaped avatar. 2) The trinity is an era when the goodness of human beings begins to decline. There are three incarnations: Vamnavatar, an incarnation of a short Brahman, Prasuramavatar, an incarnation of a Brahman named Prasuram, Ramavatar, an incarnation of Rama, King of Ayodhya 3) The Dvarajuk is an era where evil and good are equal, namely Krishna Vatar, an incarnation of Krishna, and 4) the chaos of the dark age because people are far away from God. He was an avatar of a Buddha and an avatar was a human riding on a white horse.

3. The incarnation of Narayana Avatar in Hindu philosophy. It shows the evolution of humanity can be divided into 3 main categories as follows: 1) Animal means including all types of living things both living in water, on land and animals living on land and in water Man here refers to the human being. 3) Man refers to people who are able to train and develop themselves to progress in civilization and morality in a sequence.

Keywords : Narayana; Avatar; Hindu Philosophy

บทนำ

แนวคิดทางปรัชญาฮินดูโบราณ ให้ความสนใจปัญหาเกี่ยวกับโลกและชีวิตของมนุษย์เช่นกับแนวคิดทางปรัชญาปัจจุบัน ปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์ในอดีตให้ความสนใจยังคงเป็นปัญหาที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันให้ความสนใจด้วย และยังมีพัฒนาการที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีที่แสดงถึงความเจริญทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะแนวคิดด้านอภิปรัชญา แนวคิดทางอภิปรัชญาของปรัชญาฮินดูก่อนพุทธกาลนั้นเกิดขึ้นเพราะสนใจในมนุษย์โดยเฉพาะเรื่องความสุข ความทุกข์ หรือความไม่สุขไม่ทุกข์ของชีวิตมนุษย์ว่า ทำไม

มนุษย์จึงตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น เพื่อสืบค้นหาต้นตอหรือสาเหตุของความสุข ความทุกข์ หรือความไม่สุขไม่ทุกข์ของมนุษย์ที่ว่านี้ การคิดค้น สืบหาสาเหตุที่ว่านั้นจึงเป็นที่มาของเนื้อหาอภิปรายอันเดียวส่วนหนึ่ง เช่นมีความเชื่อว่า มีบางอย่างที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ประจักษ์ในชีวิตประจำวันและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งทรงพลัง มีอำนาจดลบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นและเป็นไปโดยประการต่าง ๆ ได้

แนวคิดในเรื่องของเทพเจ้ามีอยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นระยะเวลานาน เป็นความผสมผสานกันระหว่างปัจจัยหลายประการไม่ว่าจะเป็นชนชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญแตกต่างกันไปความคิด แนวคิดในเรื่องของเทพเจ้านี้ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก อาจเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้ที่นับถือ เห็นได้ชัดเจนอย่างในศาสนาฮินดูซึ่งวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์แล้วว่ามีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้ามาตั้งแต่เริ่มแรก อันก่อให้เกิดการพัฒนาหลักความเชื่อ รูปแบบ รวมถึงวิธีการทางศาสนาให้มีความมั่นคงเพิ่มมากขึ้นผ่านแนวคิดและคำ สอนต่าง ๆ กันไป ในคำสอนเรื่องการอวตารของเทพเจ้า

ปรัชญาฮินดูอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ในการอวตารของเทพเจ้าที่มีความแตกต่างกันออกไปได้ โดยไม่ขัดกับหลักความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ทั้งนี้ยังสร้างความเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น ถือได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของปรัชญาฮินดูที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเผยแพร่คำสอนผ่านสิ่งที่ทำให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงมนุษย์ได้โดยง่าย (Winternitz, 1972 : 15)

พระนารายณ์ เป็นเทพที่ยิ่งใหญ่และเป็นเทพแห่งดวงอาทิตย์องค์หนึ่ง ในแนวคิดของปรัชญาฮินดูที่นับถือไวษณพิกายนั้นนอกจากจะมีพิธีกรรมบวงสรวงบูชาพระนารายณ์ในลักษณะของเทพเจ้าแล้ว ทศนะปรัชญาฮินดูยังนับถือพระองค์ในอวตารต่างๆ อีก อวตาร นี้แปลว่า ลงมา คือเกิดลงมาเป็นมนุษย์หรือการเข้าไปในร่างมนุษย์ หมายถึงพระนารายณ์ หรือพระวิษณุถือกำเนิดลงมาบนโลกเป็นภาคเป็นตอนต่างกันไปเพื่อปราบยุคเข็ญในโลกให้หมดสิ้นไป คือเมื่อบาปกรรมมีหนาแน่นในโลกเมื่อใด เมื่อนั้นพระนารายณ์ก็จะอวตารลงมาช่วยสงเคราะห์เสียครั้งหนึ่งเพื่อดับทุกข์ สร้างความสุขให้แก่มนุษย์และสัตว์บนโลก (พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์, 2523 : 121-122) เป็น “พันธกิจ” (Mission) หรือบ้างก็เรียกว่าภารกิจ ล้วนแล้วมีความหมายถึงว่า เป็นความมุ่งประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๆ ก็ว่าได้ ดังนั้นในความหมายของพันธกิจนี้เมื่อนำมา มาอธิบายแนวคิดการอวตารโดยการที่เทพอวตารลงมาสู่โลกเพื่อทำพันธกิจต่าง ๆ ที่ได้รับการร้องขอตามความต้องการของโลก ณ ขณะนั้น ได้แก่

ประการที่ 1 การอวตารลงมาปราบ พันธกิจการอวตารในรูปแบบนี้มีให้เห็นโดยส่วนมากในการอวตารของพระนารายณ์หากวิเคราะห์ดูแล้วจะเห็นว่า การอวตารลงมาใช้ว่าจะเป็นการใช้พลังกำลังหรืออิทธิฤทธิ์อำนาจที่มีอยู่มากมายเหลือคณาเข้าสู่กับเหล่าอสูรที่มากทำความเดือดร้อนให้กับเหล่าเทพ, มนุษย์และสรรพสัตว์บนโลกเพียงอย่างเดียวแต่อาจเป็นการอวตารลงเพื่อปราบอธรรมที่อยู่ในจิตของเหล่าสรรพสัตว์ซึ่งอวตารของพระนารายณ์ที่มีพันธกิจอวตารลงมาปราบมีตัวอย่างเช่น **อวตารปางที่ 1 มัตสยาวตาร** การ

อวตารลงมาเป็นปลานั้นลงมาเพื่อปราบอสูรหัยศรีพิที่ได้ทำการขโมยพระเวทจากพระโอรุของพระพรหม, **อวตารปางที่ 3 วราหาวตาร** อวตารเป็นหมูป่า เพื่อปราบหิรณยักษ ที่ต้องการขัดขวางไม่ให้มนุษย์มีแผ่นดินอยู่, หรืออวตารปางที่ 4 **นรสิงหาวตาร** (เป็นมนุษย์กึ่งราชสีห์) เพื่อปราบอสูรหิรณยักษ ที่โกรธแค้นพระนารายณ์ ทรงสังหารน้องของตน เป็นต้น จากการอวตารของพระนารายณ์ในปางดังกล่าวข้างต้นนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการอวตารที่มีจุดมุ่งหมายลงมาปราบทั้งนั้น เป็นเพราะเหล่าอสูรไม่มีหลักธรรมอยู่กับตน เหมะเกรมในความยิ่งใหญ่ของตนไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด การอวตารลงมาของพระองค์ในแต่ละปางย่อมจะทำให้ดูยิ่งใหญ่และน่ากลัวกว่าอสูรเหล่านี้ ตามความเชื่อเรื่องยุคทั้ง 4 ยุค เมื่อมาถึงช่วงกลียุคถือว่าเป็นช่วงที่ความชั่วร้ายเข้าครอบครองพื้นที่ส่วนความดีมากที่สุดสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนี้คือ เกิดแต่ความสับสนวุ่นวายเพราะฉะนั้นสิ่งที่เหล่ามนุษย์และสรรพสัตว์ต้องการคือ ความสงบสุขทางด้านจิตการอวตารในปางนี้จึงเหมือนเป็นการอวตารลงมาปราบอธรรมที่ไม่ได้เป็นรูปธรรมอย่างอวตารที่ผ่านมา ทั้งนี้ถือว่าความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่กลักร้อนสภาพจิตมากกว่า อสูรที่กล่าวถึงน่าจะเป็นอสูรจากนามธรรมมากกว่าเพราะฉะนั้นอวตารปางนี้จึงเป็นปางที่ยังไม่เกิดขึ้นแต่จะมีการอวตารในอนาคตซึ่งถือว่าใกล้เข้ามาทุกที

ประการที่ 2 การอวตารลงมาทำหน้าที่สอนและชี้แนะหนทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด พันธกิจอวตารในรูปแบบนี้เป็นการทำหน้าที่สั่งสอนและชี้แนะ ผู้ที่หลงผิดไปจากธรรมะให้กลับคืนสู่ทางที่ถูกต้อง ซึ่งนั่นก็คือ การปราบอภายความไปถึงการใช้ปัญญา คติธรรมต่างๆ เข้าสู้กับอสูรและสิ่งชั่วร้ายก็เป็นได้ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์หลงใหลไปอย่างไร้จุดหมายและไร้ความหมาย องค์อวตารจะมาเตือนและแสดงหนทางแก่มนุษย์ (Courtois Luc, 2008 : 7) และองค์อวตารมีหน้าที่เปิดเผยวิภวจากเบื่องบน เพื่อนำทางมนุษย์ผู้หลงทางกลับคืนสู่แหล่งต้นธาตุที่จากมา ดังข้อความว่า อวตารทุก ๆ พระองค์ ขณะที่ลงมามีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะของโลก นอกเหนือไปจากนั้น แต่ละองค์ยังมีหน้าที่เปิดเผยวิภวหรือแสดงความรู้เพื่อให้มนุษย์แทรกทะลุสู่เบื่องบน (Armstrong Jeffrey, 2010 : 146) พันธกิจการอวตารข้างต้นนี้ของพระนารายณ์ที่สามารถวิเคราะห์ได้นั้นที่เห็นได้ก็คือ การอวตารในปางที่ 5 วามนาวตาร (เป็นพราหมณ์เดีย) ที่ถึงแม้ท้าวพลีจะเป็นวงศ์ของอสูรแต่ก็เป็นกษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมืองด้วยความยุติธรรมแต่ด้วยความเป็นธรรม และประกอบกับความมีศรัทธาในเทพเจ้าทำบุญกรรมโดยตลอดย่อมเป็นที่เกรงต่อบรรดาเทพ ดังนั้นพระนารายณ์ทรงอวตารลงมาในปางนี้เป็นการสอนแนวธรรมให้แก่ท้าวพลีโดยเฉพาะแต่ด้วยความที่ท้าวพลีมีหลักธรรมอยู่กับตนและแสดงออกให้เห็นถึงความนอบน้อมพร้อมทั้งมีความศรัทธาต่อพระนารายณ์

ประการที่ 3 การอวตารลงมาเป็นต้นแบบ พันธกิจลำดับสุดท้ายของพระนารายณ์คือ การลงมาเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติ และวางรากฐานต่าง ๆ ให้กับมนุษย์ การอวตารในรูปแบบนี้ส่วนมากจะอยู่นอกเหนือจากอวตารทั้ง 10 ปางของพระนารายณ์ โดยอวตารปางนี้คือการอวตารมาสู่โลกในรูปของ พระฤๅษีฤๅษะเป็นอวตารปางที่ 9 จาก 24 ปางของพระวิษณุ ตามคัมภีร์ภาควัตปุราณะจะเผยแผ่คำสอนและชี้แนะหนทางโมกษแล้ว พระฤๅษีฤๅษะยังทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมแก่มนุษย์และสรรพสัตว์ (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2556 : 1-22) ทั้งนี้การอวตารที่เกิดขึ้นในแต่ละคัมภีร์ถือว่าพระองค์

ลงมาเป็นต้นแบบให้กับมนุษย์และสรรพสัตว์เช่นเดียวกัน ก่อให้ชีวิตดำเนินไปอย่างไม่สงบสุขทั้งกายและใจ เปรียบเทียบได้กับความชั่วร้าย เราไม่สามารถรับรู้ได้ว่าเราจะต้องเจอกับความชั่วร้ายในรูปแบบลักษณะใด ดังนั้นการอวตารของพระนารายณ์ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะความชั่วร้าย หากความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นมีอำนาจเกินไปก็ย่อมมีความดีที่อยู่เหนือกว่าขึ้นไปอีก พันธกิจอวตารของพระนารายณ์ที่อวตารลงมาเป็นต้นแบบนี้จึงเปรียบได้กับความดีในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนไปถึงขั้นสูงสุดนั่นเอง

พันธกิจของการอวตารจึงเป็นการกำราบทุรชน ขจัดอธรรม ดำรงไว้ซึ่งธรรมะ เป็นแบบอย่าง สั่งสอนชี้แนะทางไปสู่สัจธรรมสูงสุด ซึ่งพันธกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือและดำรงรักษาโลกให้ดำรงไว้ซึ่งความสงบสุข ซึ่งในยุคแรกๆ นั้น การอวตารลงมาเพื่อปราบเหล่าอธรรม ส่วนในยุคหลังโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มนุษย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุมากกว่าเรื่องของการพัฒนาจิตใจมนุษย์ห่างไกลจากศาสนา และหลงระเหิดเดินทางในกระแสโลกแห่งวัตถุอย่างไร้จุดหมายและไร้ความหมาย ความปรารถนาปลายทางในชีวิตของมนุษย์นั้นจึงเป็นเรื่องของความปรารถนาในการครอบครองวัตถุสิ่งของและปรารถนาถึงความร่ำรวยมีชีวิตที่สุขสบายจนหลงลืมต้นธาตุที่มา จิตใจมนุษย์เสื่อมถอย พระเจ้าจึงต้องอวตารลงมาเพื่อเผยแผ่และฟื้นฟูธรรมะ เป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนและแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่มนุษย์ (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2556 : 1-22)

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูถึงแม้ว่าจะเป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชาฮินดู ที่มีอิทธิพลต่อสังคมอินเดียหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านปรัชา วรรณคดี ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่กล่าวมาแล้วนั้น ปัญหาที่คือองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชาดังกล่าวมีผู้สนใจศึกษาและเผยแพร่น้อยมาก ส่วนมากจะเป็นการศึกษาโดยเน้นในเรื่องของวรรณคดี ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของชาวอินเดีย แต่ไม่ได้เน้นแนวคิดทางปรัชาเรื่องอวตารจริงๆ จึงทำให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับอวตารขาดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และทำให้คนรุ่นหลังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของแนวคิดเรื่องอวตารในส่วนที่เป็นทัศนะทางปรัชาจริงๆ ทั้งที่คนรุ่นใหม่ได้มีการสืบทอดแนวคิดเรื่องอวตารมาจนถึงกระทั่งยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูนั้น ควรศึกษาในส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารอย่างแท้จริง เพราะองค์ความรู้ในส่วนนี้มีผู้สนใจศึกษาและเผยแพร่น้อยมาก ทั้งที่เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่สำคัญทางปรัชาฮินดู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดู เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาเผยแผ่แก่คนรุ่นหลังหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจว่า แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชาฮินดูมีความเชื่อมโยงกับปัจจุบันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ The Bhagavad Gita: The Original Sanskrit and English Translation/Lars Martin Foss, outline of Indian Philosophy (M.Hirianna), A Critical Survey of Indian Philosophy, Indian Philosophy Vol 1-2

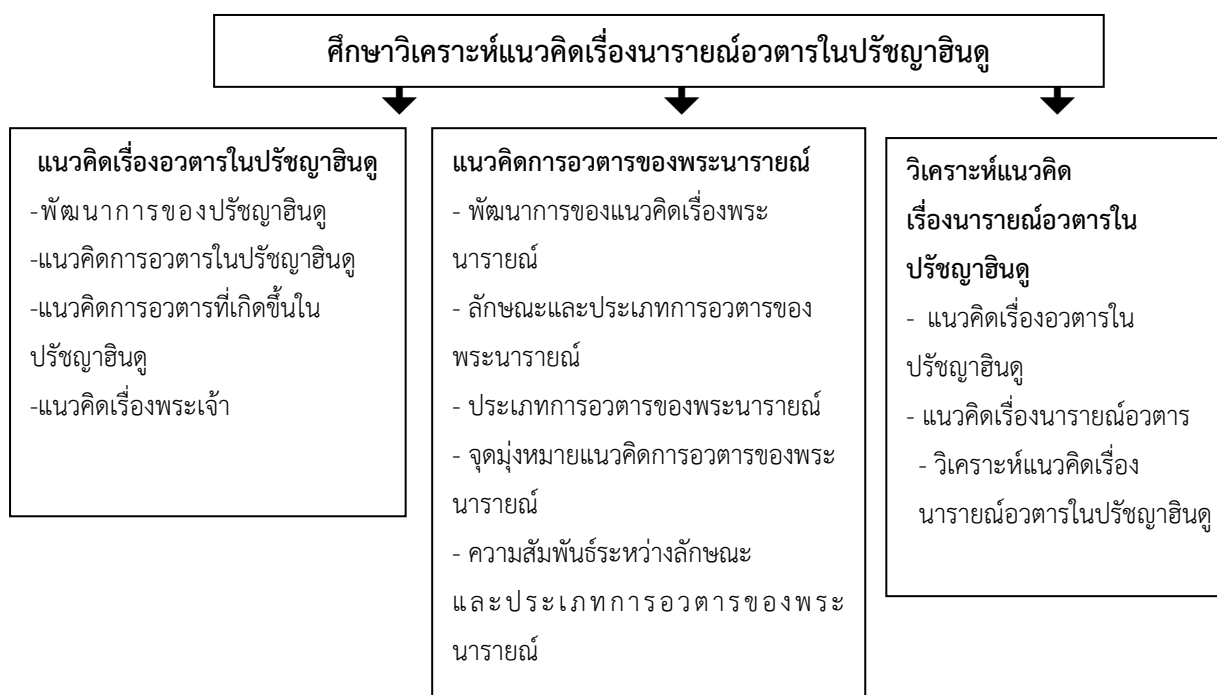
2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ภารตวิทยา (กรุณา-เรื่องอุไร กุศลาสัย), ภาควัฒนวิทยา (สมภาร พรหมทา), ปรัชญาอินเดีย (อดิศักดิ์ ทองบุญ), ปรัชญาอินเดีย (สุนทร ณ. รัชชี), ปรัชญาอินเดีย : ประวัติและลัทธิ (สุนทร ณ. รัชชี), ปรัชญาอินเดีย (ประยงค์ แสนบุราณ) เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิมาตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล แยกแยะข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์อย่างเป็นระบบ เปรียบเทียบข้อมูล ลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และการเสนอข้อเท็จจริงที่ได้ด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามหลักการของอุปนัยวิธี (Inductive Method) โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นแนวทาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลตามเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1.แนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู

แนวคิดอวตารในปรัชญาฮินดูเป็นการอธิบายความมีอยู่ของเทพเจ้าแต่ละองค์มักมีเรื่องราวที่เต็มไปด้วยอำนาจอิทธิฤทธิ์ที่แต่ละองค์ล้วนมี ซึ่งสิ่งนี้เป็นไปตามความเชื่อของมนุษย์นั่นเอง เมื่อกล่าวถึงคำว่า “อวตาร” เป็นความเชื่อหนึ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับตำนานเทพเจ้าอันแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เทพเจ้ามีเหนือกว่ามนุษย์ธรรมดาที่จะทำได้ ด้วยเหตุนี้ตำนานต่างๆ เกี่ยวกับการอวตารจึงมักปรากฏอยู่ในวรรณกรรมต่าง ๆ ของอินเดีย สำหรับชาวฮินดูแล้วถือว่าการอวตารเกิดขึ้นกับเทพเจ้าหลายๆ องค์ที่พวกเขาให้การเคารพนับถือแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) อวตาร คือ การแบ่งภาค หรือ การลงมา ถือเป็นความหมายที่เป็นที่เข้าใจของคนโดยทั่วไป ว่าเทพเจ้าทรงแบ่งภาคลงมาตามพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสรุปได้ใจความว่า อวตาร ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เทพเจ้าเพียงอย่างเดียวแต่ครอบคลุมถึงเทพโดยทั่วไปที่สามารถแบ่งภาคลงมาบนโลก (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516: 98) 2) อวตาร คือ ผู้หลุดพ้นโดยสมบูรณ์ยกเอาความหมายตามที่สวามีกริยานันทะ กล่าวอธิบายไว้ว่าองค์อวตารเป็นผู้ที่มีอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ ลงมาสู่

โลกเพื่อปกป้อง และนำความเข้าใจมาสู่โลกมนุษย์ เป็นผู้มีพลังไร้ขีดจำกัด (Swami Kriyananda, 2007: 157) และ 3) อวตาร คือ ผู้ที่ลงมาด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติภารกิจอันจากการให้ความหมายของเจฟฟรีย์ อาร์มสตรอง ที่กล่าวว่าเทพเจ้ามีจุดมุ่งหมายลงมาสู่โลกในร่างของมนุษย์ทำพันธกิจให้สำเร็จตามความต้องการ ณ ขณะนั้น (Armstrong Jeffrey, 2010: 4) เพราะฉะนั้นความหมาย อวตาร คือการปรากฏกายในร่างของมนุษย์และสัตว์ของเทพเจ้า

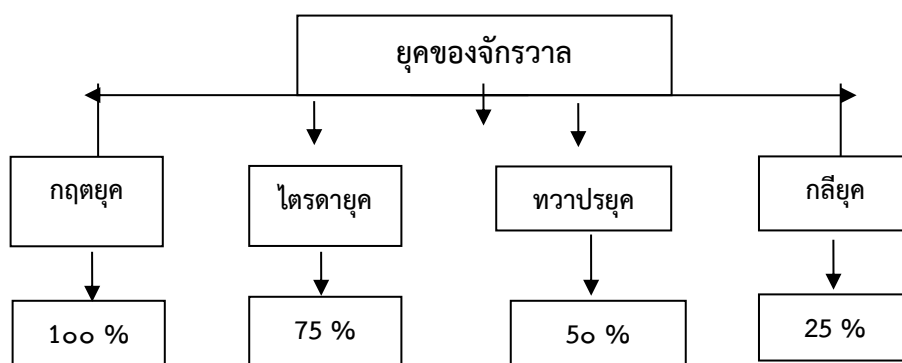
2. แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร

การอวตารของพระนารายณ์ให้ถือว่าเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุดเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งด้วยรูปแบบฐานะและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป แนวคิดเรื่องการอวตารของพระองค์ยังสื่อความหมายโดยนัยให้เห็นขั้นตอนกระบวนการของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของทุกสรรพสิ่ง ดังนั้นหากกล่าวว่าความเชื่อเรื่องอวตารของพระนารายณ์หรือพระวิษณุเป็นความเชื่อเกี่ยวกับทางศาสนาเพียงประการเดียวเห็นจะเป็นการด่วนตัดสินเกินไป อย่างน้อยแนวความเชื่อนี้ทำให้เราได้เห็นถึงความเชื่อที่นำไปสู่ความคิดเห็นทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ส่วนหนึ่งด้วย

ลักษณะการอวตารของพระนารายณ์นั้นส่วนมากแล้วจะปรากฏอยู่ใน 3 อิริยาบถหลัก คือ ประทับยืน, ประทับนั่ง และประทับนอน แต่ในอิริยาบถหลักก็มีอิริยาบถย่อยอยู่ด้วย กล่าวคือ เมื่อปรากฏลักษณะว่าพระองค์ประทับยืนอยู่ ก็อาจจะประทับยืนอยู่ในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ เมื่อปรากฏลักษณะว่าพระองค์ประทับนั่งอยู่ ก็อาจประทับนั่งในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ ในกรณีเดียวกันเมื่อปรากฏว่าพระองค์ประทับนอนอยู่ ก็อาจประทับนอนในแบบโยคะ, แบบโกคะ, แบบวีระ และแบบอาภิจาริกะ นั่นเอง ซึ่งสาเหตุที่มีอิริยาบถย่อยเกิดขึ้นมาตามความเชื่อในแต่ละคนของผู้เคารพบูชา เห็นได้ว่าลักษณะความปรารถนาของผู้เคารพบูชาเป็นแบบใดก็จะเคารพลักษณะของพระนารายณ์ในลักษณะนั้นเหล่านั้นก็จะบูชาในรูปแบบของโยคะ ผู้ที่ยังต้องการความสุขทางโลกอยู่อย่างเช่นปุณฺณธรรมดาทั่วไปกก็จะบูชาในรูปแบบของโกคะ, ผู้ที่อยู่ในฐานะผู้นำ ทางด้านต่าง ๆ ที่ต้องการมีอำนาจก็จะบูชาพระองค์ในแบบของวีระ และสุดท้ายผู้ที่ต้องการปราบปรามศัตรูก็จะบูชาพระองค์ในรูปแบบของอาภิจาริกะ เป็นต้น นอกจากนี้มีการอธิบายเพิ่มว่ายังมีการจัดลำดับความสำคัญแต่ละแบบออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) **อุตตมะ (Uttama)** อยู่ในระดับสูง ถือว่ามีบิรวารเต็มครบตามคัมภีร์ 2) **มัธยม (Madhyama)** อยู่ในระดับกลาง ถือว่าหากมีบิรวารน้อยลงมาจากระดับสูง 3) **อธม (Adhama)** อยู่ในระดับต่ำสุด ถือว่ามีบิรวารน้อยที่สุด (เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์, 2546 : 42)

การแบ่งประเภทของการอวตารของพระนารายณ์อย่างสิ้นเชิง แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เห็นว่ามนุษย์ในยุคสมัยนี้แบ่งพระนารายณ์ออกไปตามสภาพที่เห็น เป็นจินตภาพที่ถือว่ามีค่ามากต่อแนวคิดการอวตารของพระองค์ในยุคหลัง เพราะเมื่อพิจารณาแล้วย่อมเห็นว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้นี้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกันอยู่ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลังของการแบ่งประเภทการอวตารของพระนารายณ์นี้เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่าเมื่อธรรมเพิ่มขึ้นจนทำให้โลกตกอยู่ในอันตราย เทพเจ้าสูงสุด คือ พระนารายณ์หรือพระวิษณุจะลงมาจาก

สวรรค์ไวภูณัฐมายังโลกเพื่อนำธรรมกลับมา และเพื่อคุ้มครองผู้ทำความดี ทำลายผู้ทำความชั่ว ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะและประเภทการอวตารของพระนารายณ์นี้เกิดขึ้นจากความต้องการศึกษาในรูปลักษณะการอวตารของพระนารายณ์ เป็นการบอกรายละเอียดลักษณะในแต่ละปางของพระนารายณ์ตั้งแต่ อวตารปางหลัก 10 ปาง จนถึงการอวตารปางย่อยว่าทรงอวตารลงมาในรูปลักษณะใดปาง ส่วนประเภทการอวตารเป็นการบอกถึงรูปแบบว่าทรงอวตารลงมาในรูปร่างแบบใดบ้าง กล่าวว่าการบอกรายละเอียด 2 อย่างนี้เมื่อศึกษาแล้วเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปุราณะเป็นส่วนใหญ่ประกอบกันด้วย ซึ่งความเชื่อหลักในคัมภีร์นี้ปรากฏรายละเอียดอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) เรื่องการสร้างโลก 2) การที่โลกปรากฏขึ้นใหม่อีกครั้ง 3) เผ่าพันธุ์ของเทพเจ้า 4) การเริ่มต้นของพระมนู 5) ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ทั้งนี้คัมภีร์ปุราณะเป็นคัมภีร์ที่กล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องกับเทพผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง 3 องค์มากที่สุด เกี่ยวกับเรื่อง การสร้างโลกมีความเชื่อตามนัยแห่งปรัชญาฮินดูว่ายุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโลกขึ้นอยู่กับเวลาของจักรวาลไม่มีที่สิ้นสุด ถือว่าเป็นช่วงระยะเวลาแห่งการสร้างโลกจนถึงระยะเวลาแห่งการทำลายล้างไม่มีวันสิ้นสุด ช่วงระยะเวลานี้ถูกเรียกว่า “กัลป์” (เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์, 2546 : 29) ส่วนระยะเวลายังไม่ได้สร้างโลกใหม่เรียกว่า “ประลัยกัลป์” ในสมัยเริ่มแนวคิดนี้แบ่งออกเป็น 4 ยุคแยกออกจากกัน แต่ในภายหลังได้รวมทั้ง 4 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 กฤตยุค มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัตยยุค เป็นยุคที่สัจธรรมยังมีความมั่นคงอยู่ ถือว่ามีพระพรหมองค์เดียวเป็นใหญ่ ไม่มีสิ่งใดเลยทั้งเทพ, ยักษ์ หรือ มาร ความน่าอัศจรรย์ของยุคนี้คือการที่ใครปรารถนาสิ่งใดก็จะสำเร็จ ไม่มีการค้าขายแลกเปลี่ยน อีกทั้งไม่มีความโลภ โกรธ หลง อันเป็นสิ่งที่ไม่ต้องอยู่เลย ยุคที่ 2 ไตรดายุค หรือ เตรดายุคไม่มีพิธีกรรม มนุษย์ปฏิบัติธรรมเพื่อหวังผลหรืออานิสงส์จากการปฏิบัติธรรมนั้นๆ ยุคที่ 3 ทวาปรยุค เป็นยุคที่นรชนเกิดเจ็บป่วยขึ้น เกิดค้นหาทำให้ความชั่วก่อกำเริบขึ้น มีพิธีกรรมเพื่อล้างความไม่ดี พระเวททั้งสี่เกิดขึ้นแต่นรชนไม่สนใจศึกษา ยุคที่ 4 กลียยุค เป็นยุคที่ศีลและธรรมเสื่อมถอย ผู้คนเต็มไปด้วย ราคะ โทสะ โมหะ มีแต่ความชั่วร้ายมีมากกว่าความดี

แผนภาพแสดงสัจธรรมของแต่ละยุค

3. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร เป็นแนวคิดที่สำคัญในปรัชญาฮินดูซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อเทพเจ้าที่ได้รับการเคารพและศรัทธาเป็นที่รู้จักมากที่สุดกล่าวคือ พระนารายณ์ที่เป็นความเชื่อในศาสนาฮินดู โดยเชื่อว่าสามารถอวตารลงมาช่วยเหลือเหล่าสรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ ทั้งนี้ความเชื่อดังกล่าวมีบทบาทที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า 1) **มัสยวตาร** อยู่ในตำแหน่งพระผู้เป็นเจ้า ผู้ถนอมโลกองค์หนึ่งแห่งพระเป็นเจ้า ดำเนินน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ ที่ทำให้เกิดโดยพระเจ้าทรงศักดานุภาพที่ยิ่งใหญ่ (Omnipotence) หมายถึงพระเจ้าเป็นผู้มีอำนาจที่ยิ่งใหญ่ มีอำนาจทุกอย่าง 2) **กูรมาวตาร** แสดงให้เห็นถึงพระนารายณ์พระนารายณ์ได้รักษาระเบียบของจักรวาลโดยให้ฝ่ายเทพได้รับความดีฝ่ายอสูรได้รับความชั่ว ตัวเอกในการกวนเกษียรสมุทรเป็นทั้งทวยเทพและเหล่าอสูร แนวคิดของฮินดูเห็นว่า เทพเป็นฝ่ายธรรมะอสูรเป็นฝ่ายอธรรม เป็นมารร้ายที่สู้รบ ลักษณะนิสัยแบบเทพหรือแบบอสูรมักถูกนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะแบบสองขั้วความดีกับความชั่ว กุศลกับอกุศลของคน สิ่งมีชีวิตที่ถูกสร้างขึ้นในโลกนี้มีอยู่สองจำพวกโดยแท้หนึ่งคือเทพ อีกหนึ่งคืออสูร อันประกอบด้วยความเป็นอสูรนั้นหาใช้ในการประพติดันสมควรหรือการสละซึ่งการประพติดูๆ ไม่ อีกทั้งมีอาจพบซึ่งความบริสุทธิ์ หรืออาการอันเป็นกุศล หรือสัจจากชนเหล่านี้ได้ 3) **วราหาวตาร** ทรงสร้างโลกใหม่ขึ้นมาจากห้วงน้ำ นำขึ้นมาไว้เบื้องบนตลอดจนยังนำพระเวทกลับมาคืนและกู้แผ่นดินให้ขึ้นมาอยู่เหนือน้ำอีกครั้งหนึ่ง 4) **นรสิงหาวตาร** เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง เค้าโครงคล้ายๆ มนุษย์ แต่ไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการแบ่งประเภทอวตารของพระนารายณ์ที่อวตารในปางที่ 4 ที่ลงมาเป็นนรสิงหาวตาร ซึ่งเปรียบได้กับมนุษย์ ดังนั้นการอวตารในที่นี้จึงไม่ได้มีความหมายของมนุษย์ในด้านลบแต่เป็นการตีความทางการศึกษาที่อธิบายถึงประเภทการอวตารลงมาในร่างที่ไม่ใช่ทั้งมนุษย์และสัตว์ในส่วนของมนุษย์นั้นก็ยังสามารถแยกย่อยลงไปได้อีก กล่าวคือ มนุษย์ในยุคดั้งเดิมที่พัฒนาการทางความคิดและการดำรงชีวิตที่สลับซับซ้อนมีลักษณะที่กลมกลืนกับความเป็นไปตามธรรมชาติ 5) **วามนาวตาร** แสดงให้เห็นถึงอำนาจของพระเจ้าที่แม้แต่วรรณะกษัตริย์หรือผู้ปกครองที่เป็นใหญ่ ยังต้องยอมรับเอาพระเจ้าหรือนักบวชอยู่เหนือตนในฐานะตัวแทนของพระผู้เป็นเจ้าที่เป็นผู้สร้างและรักษาโลก 6) **ปรศุรามาวตาร** เป็นอวตารพิเศษกว่าอวตารอื่นๆ ของพระวิษณุ เพราะเชื่อกันว่า ปรศุรามายังคงมีชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ในโลกใบนี้เพื่อรอทำภารกิจบางอย่าง ดังนั้นปรศุรามายังยังมิได้รับการบูชาแบบเทวะซึ่งไม่เหมือนกับอวตารที่เป็นพระรามหรือพระกฤษณะ หรืออวตารองค์อื่นๆ ของพระวิษณุ 7) **รามาวตาร** มีแนวคิดที่นำเสนออุดมคติที่เชื่อว่าจักรพรรดิแห่งสากลจักรวาลจะปรากฏตัวขึ้นมาเพื่อพิชิตและปกครองแผ่นดินให้เกิดความมั่งคั่งและเที่ยงธรรม 8) **กฤษณาวตาร** เป็นการเสนอแนวคิดในการปฏิบัติตามหลักแห่งชีวิตเพื่อ หลุดพ้นจากความทรมานและความทุกข์ยากในชีวิต 9) **พุทธาวตาร** เป็นปางอันแต่การเปลี่ยนมาเป็นพระพุทธเจ้า เป็นเพราะเรื่องการเมืองแก่งแย่งความเคารพนับถือในอินเดียมากกว่าเรื่องอื่นโดยการเขียนตำนานเทพเพื่อสนับสนุนเรื่องนี้เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่เขียนตำนานเทพสนับสนุนฐานะของสมเด็จพระจักรพรรดิ โดยในสมัยพุทธกาลมีชาวอินเดียหันมานับถือพระพุทธศาสนาจนศาสนาฮินดูลดลำดับความสำคัญบางพื้นที่ก็ถูกทอดทิ้งเลยทีเดียว

10) **กัลกียาวตาร** การอวตารลักษณะนี้ของพระนารายณ์ยังไม่เกิดขึ้น แต่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ยุคที่มนุษย์มีจิตใจเสื่อมทราม กระทำแต่ความชั่ว สิ่งที่ดีงามถูกทำลายหายไปจากโลก โลกเต็มไปด้วยความมืดมิด เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย ผู้คนไม่นับถือพระเวท ท้ายที่สุดอารยธรรมต่างๆ จะสูญสิ้นไป

แนวคิดการอวตารของพระนารายณ์ในปรัชญาฮินดูได้รับการตีความหรือศึกษาในส่วนของความเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปในรูปแบบใด ซึ่งส่วนนี้มีความสอดคล้องกับลักษณะการอวตารของพระนารายณ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) สัตว์ ในที่นี้หมายความว่ารวมถึงสิ่งที่มีชีวิตทุกประเภททั้งที่อาศัยอยู่ในน้ำ, อาศัยอยู่บนบกและ สัตว์ที่อาศัยอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ 2) อมนุษย์ ในที่นี้จึงไม่ได้มีความหมายของมนุษย์ในด้านลบแต่เป็นการอธิบายถึงประเภทการอวตารลงมาในร่างที่ไม่ใช่ทั้งมนุษย์และสัตว์ 3) มนุษย์ ในที่นี้หมายถึงผู้ที่สามารถฝึกและพัฒนาตนให้มีความเจริญทางด้านอารยธรรมและคุณธรรมได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

การอวตารของพระนารายณ์เป็นวิวัฒนาการทั้งนี้การอวตารของพระนารายณ์เป็นไปอย่างคล้ายคลึงกับหลักทฤษฎีดังกล่าว โดยประเภทการอวตารของพระนารายณ์ยังมีชื่อเรียกที่จำกัดเฉพาะสำหรับพระองค์อีกดังนี้ 1) อังศาวตาร (Amsavatara) เป็นการส่งพลังด้วยอำนาจ ด้วยอิทธิฤทธิ์บางส่วน รวมไปถึงศาตราวุธต่าง ๆ ลงมาแปลงร่าง 2) อาเวศ (Avesa) เป็นการลงมาแบบเฉพาะกิจ อธิบายได้ว่า เป็นการกลายร่างแปลงกายเพียงชั่วระยะเวลาเมื่อบรรลุดจุดประสงค์หรือเสร็จภารกิจก็กลับคืนสู่ร่างเดิม 3) อวตาร (Avatara) เป็นการลงมาของพระนารายณ์มาหมดทั้งองค์ หรือ อธิบายให้เข้าใจได้ว่า เป็นการกลายร่าง จากเดิมมาเป็นร่างใหม่และอยู่ในร่างใหม่จนสิ้นอายุขัย โดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในเชิงที่ว่าต้องมีตัวแปรสำคัญในเรื่องของยุคของจักรวาลตามความเชื่อในศาสนาฮินดูที่กล่าวอธิบายไว้ว่ามีทั้งหมด 4 ยุคด้วยกัน ได้แก่ ยุคที่ 1 กฤตยุค, ยุคที่ 2 ไตรตายุค, ยุคที่ 3 ทวาปรยุค และ ยุคที่ 4 กัลกียุค ประกอบควบคู่กันไปด้วย เป็นการแบ่งหมวดหมู่ตามลำดับวิวัฒนาการของมนุษย์ในทางสังคมวิทยา ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงในฐานะมนุษย์

การอวตารของพระนารายณ์ให้ความสำคัญในเรื่องจิตนิยม เชื่อว่าจิต เท่านั้นเป็นสิ่งที่อยู่จริง เนื่องจากมีความเชื่อว่า มีพรหมมันหรืออาตมันเป็นสิ่งที่คงอยู่ในรันดรออยู่ในร่างมนุษย์เมื่อร่างกายเน่าเปื่อยสลายจะยังคงอยู่โดยเปลี่ยนจากร่างเดิมไปหาร่างใหม่ต่อไปเรื่อยๆ เปรียบเสมือนเปลี่ยนเสื้อผ้าเก่าไปสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ ส่วนการตายเป็นเรื่องของสสารหรือร่างกายมนุษย์เท่านั้น พรหมมันเป็นวิญญานที่บริสุทธิ์ เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง และทุกสิ่งทุกอย่างก็คือ “พรหมมัน” กล่าวคือพรหมมัน เป็นสิ่งที่แท้จริงเพียงสิ่งเดียว นอกจากพรหมมันแล้วไม่มีอะไรอีกที่เป็นจริง หรือมีอยู่จริง มันเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ปราศจากคุณสมบัติทุกอย่าง พรหมมัน เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ตัวของพรหมมันเองไม่ได้เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเพราะเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกาลเวลา เป็นเบื้องต้นและที่สุดของสรรพสิ่ง แต่ตัวของพรหมมันเองไม่มีเบื้องต้น และไม่มีที่สุด แต่มีการดำรงอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

พรรณณะเรื่องการอวตารของพระนารายณ์นี้ เห็นว่ากรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งจำเป็น กรรมได้รับแรงบันดาลหรืออำนาจจากพระเจ้า ทุกคนจะต้องมีการกระทำ แต่ในการกระทำนั้นจะต้องสละผลของการกระทำจึงจะเป็นทางที่ถูกต้อง กรรมนั้นโดยปกติมีผลต่อผู้กระทำด้วย ดังนั้น การอวตารของพระนารายณ์จึงเป็นต้นแบบสอนให้กระทำที่ดี ตราบใดที่ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายคือโมกษะ บุคคลผู้ทำกรรมจึงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตรานั้น ลักษณะการเกิดการตายท่านเปรียบได้กับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เก่าแล้วไปสวมเสื้อผ้าใหม่ของคน คนนั้นคือชีวิตมันจะละทิ้งร่างเก่าไปสู่ร่างใหม่นั้นเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตายแล้วเกิดใหม่ ส่วนสถานะที่ไปเกิดล้วนขึ้นอยู่กับกรรมของผู้คนว่าดีหรือชั่วอย่างไร ถ้าทำดีก็ไปเกิดในที่ดี ถ้าทำชั่วก็ไปเกิดในที่ชั่ว และถ้ารู้แจ้งในพรหมันก็จะไม่กลับมาเกิดอีก การอวตารของพระนารายณ์ เป็น การเข้าสู่โมกษะด้วยการที่มีจิตมุ่งมั่นต่อพระเจ้า ด้วยวิธีการโยคะทั้ง 3 ประการจะทำให้พระเจ้าทรงมีความเมตตาทำให้เข้าสู่โมกษะ ส่วนในเรื่องพระเจ้า ถือว่าพระองค์เป็นวิญญานบริสุทธิ์ที่สูงที่สุด มีอำนาจในการดลบันดาลสรรพสิ่งในโลกนี้ รวมทั้งการกระทำก็เกิดจากแรงธรรมชาติหรือจากอำนาจของพระเจ้า

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องอวตารในปรัชญาฮินดู เป็นการอธิบายถึงพระเจ้ามากมายหลายองค์ก็ตาม แต่ในเนื้อแท้แห่งปรัชญาแล้ว ศาสนาฮินดูถือว่าพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เพียงองค์เดียวเท่านั้น ผู้เป็นปฐมแห่งสากลจักรวาล และเป็นผู้ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างในสากลจักรวาลจะต้องกลับไปหาในที่สุด พระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ผู้เป็นทั้งต้นทั้งปลายของสากลจักรวาลนี้ ปรากฏตนให้คนเห็นในอวตาร หรือในรูปลักษณะนานาประการ ทั้งนี้เพราะนามธรรมเป็นสิ่งที่คนสามัญไม่อาจเข้าถึงได้ จะเข้าได้ก็แต่รูปธรรม รูปธรรมจึงยังเป็นสิ่งจำเป็นแก่การพัฒนาภูมิปัญญา สอดคล้องกับ กรณมา-เรื่องอุไร กุศลาสัย (2550 : 125) กล่าวไว้ในหนังสือ “ภารตวิทยา” ว่า พระเจ้าและเทวรูปทั้งหลาย และชายเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเคารพสักการะของคนจำพวกนี้อยู่ทั่วไปซึ่งมีการพัฒนาการการอวตารในรูปต่างๆ ในแง่สังคมวิทยาไว้ว่า...เราจะเห็นได้ว่า ลำดับที่พระผู้เป็นเจ้าแบ่งภาคลงมาเกิดในมนุษย์โลกตามเทนิยาของชาวฮินดูนั้น เริ่มต้นด้วยการกำเนิดเป็นปลา เป็นเต่า (สัตว์ในน้ำ) ก่อน แล้วจึงมาเป็นหมู (สัตว์) เป็นครั้งคนครึ่งสัตว์ (นรสิงหาวตาร) ตามลำดับ ต่อมาจึงเป็นคนที่ยังไม่สมบูรณ์ (คนแคะหรือวามนาวตาร) แล้วก็เป็นคนป่าเถื่อน (ปรัศรามาวตาร) ในที่สุดจึงเป็นคนที่เจริญแล้วเป็นลูกตัวอย่าง เป็นสามีอันเป็นแบบฉบับ เป็นผู้นำ และเป็นกษัตริย์ในอุดมพรรณณะ (พระรามในเรื่องรามเกียรติ์) ต่อมาก็พัฒนายิ่งขึ้นเป็นครูบาอาจารย์คน (พระกฤษณะและพระพุทธเจ้า) ตามลำดับ สารแห่งการ “อวตาร” เป็นขั้นๆ ไปเช่นนี้ หากจะพิจารณากันโดยใช้หลักใหญ่เข้าประกอบแล้วก็คงจะเห็นได้ว่าไม่สู้ห่างไกลจากหลักวิวัฒนาการของโลกเท่าไรนัก

แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตาร เป็นพันธกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการอวตาร ก็คือการเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติ และวางรากฐานต่างๆ ให้แก่มนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น การเสด็จอวตารสู่โลกมนุษย์ของพระศิวะในปางต่างๆ เช่น ปางโยคีทักขินามูรติ สอดคล้องกับ กิ่งแก้ว อุตถากร (2552: 21) กล่าวไว้ในหนังสือ “ความเป็นมาของนาฏยศิลป์จากสมัยพระเวท และประวัติศาสตร์ของอินเดียจากสมัยพระเวทสู่สมัย

ฟื้นฟูศาสนาดั้งเดิมของชมพูทวีป” ว่า การอวตารเป็นการ วางรากฐานให้กับผู้ที่ประสงค์จะบำเพ็ญเพียรทำจิต ให้นิ่งและสละความสุขทางโลกียวิสัยออกบวชเป็นฤๅษีชีไพร ดำรงตนอยู่ในอาศรมวานปรสัธ และสันยาสิและ เมื่อครั้งเสด็จลงมาสู่โลกเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ท่านภรตมุนินั้น สาเหตุสำคัญนอกจากจะเพื่อเป็นต้นแบบการ ร่ายรำที่ก่อให้เกิดนาฏยศาสตร์แล้วอีกเหตุผลหนึ่งเพื่อให้ท่านเหล่านั้นได้จดจำมิใช่เพียงลีลาของรูปร่ายรำ แต่ หากเพื่อให้เกิดการหยั่งรู้ถึงความหมายที่เชื่อมโยงกับเบื้องลึกทางจิตวิญญาณจนผู้ปฏิบัติและผู้ชมสามารถ เข้าถึงถึงสุนทรียรส และปัญญาทางเทพปรกณด้วย เป็นหนทางการสู่โมกษะคือได้กล่าวว่า การรู้แจ้งแยก อาตมมันออกจากรูป ออกจากคุณสมบัติทั้งปวง เช่น ทุกข์ สุข โลก หลง อาตมมันก็กลับคืนสู่สภาพเดิมคือ คุณสมบัติที่ว่างไม่ต้องอาศัยร่าง การที่จะให้ปุรุષะแยกตัวออกจากประกฏติกลับคืนสู่สภาวะบริสุทธิ์โดยใช้ วิธีการควบคุม กาย วาจา ใจ เพื่อให้ปุรุષะเข้าไปสู่โมกษะหรือการหลุดพ้นจากทุกข์ สอดคล้องกับ สุนทร ณ รังสี (2545: 58) กล่าวไว้ในหนังสือ “ปรัชญาอินเดีย ประวัติและลัทธิ” ว่า การจัดความเห็นที่แตกต่างของชีวาต มันและพรหมมันจะทำให้บรรลุโมกษะหรือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดทำให้ดำรงอยู่มีความสุขชั่ว นิรันดร์ และ แสง มนวิทูร (2515:7) กล่าวไว้ในหนังสือศรีมัททกวีทศิตา ว่าการบรรลุถึงโมกษะหรือนิพพาน ก็ อาศัยญาณ การบรรลุญาณต้องอาศัยกรรมหรือการปฏิบัติทำให้จิตบริสุทธิ์ยอมเข้าถึงญาณได้ง่าย

การอวตารของพระนารายณ์ลงมาในรูปมนุษย์นั้น เหตุผลเบื้องต้น เพื่อมิให้มนุษย์ปฏิเสธ เกรงกลัว หรือหลีกเลี่ยงพระองค์ ซึ่งพระเจ้าต้องพูดภาษามนุษย์ มีพฤติกรรมมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของเผ่าพันธุ์ มนุษย์มีฉะนั้นแล้วมนุษย์อาจปฏิเสธและทอดทิ้ง หรือกลัว และหลีกเลี่ยงพระองค์ เมื่อมนุษย์รับรู้ถึงความเป็น สมาชิกเผ่าพันธุ์เดียวกันแล้วการถ่ายทอดคำสั่งสอนและธรรมะต่างๆ ให้แก่มนุษย์ก็ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ Courtois Luc (2008:15) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “The Promise Fulfilled (part two)” การอวตารลงมาใน ร่างมนุษย์นั้น นอกจากจะช่วยให้พระเจ้ากับมนุษย์ติดต่อสื่อสารกันได้แล้ว การปรากฏพระองค์ในรูปมนุษย์ยัง ถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนให้แก่มนุษย์อีกด้วย ดังนั้น คุณสมบัติขององค์อวตารในร่างมนุษย์ พระองค์ก็ มีคุณสมบัติเช่นพระเจ้าผู้มีรูป แต่แสดงออกภายใต้ข้อจำกัดของกายมนุษย์ที่เกิดขึ้นในโลก ณ ขณะนั้น” ดังนั้น แม้พระเจ้าผู้เป็นทิพย์จะทรงไว้ซึ่งมหิทธานุภาพประการต่างๆ ครั้นลงมาอยู่ในกายเนื้อ ก็จะถูกจำกัด ไม่ สามารถสำแดง หรือบางทีก็ตั้งใจไม่สำแดงสิ่งที่นอกเหนือวิสัยมนุษย์ สอดคล้องกับ Huxley (2009 : 21) ที่ กล่าวไว้ในหนังสือ “The Perennial Philosophy” ว่า การอวตารที่เสด็จลงมาเฉพาะกิจในช่วงสั้น องค์อวตาร แม้ว่าจะถูกจำกัดอยู่ในร่างมนุษย์ แต่คุณสมบัติเอกเช่นเดียวกับพระเจ้ายิ่งคงอยู่ ทรงไว้ด้วยมหิทธานุภาพ (Omnipotence) มีพลังและอำนาจที่ไม่จำกัด

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องนารายณ์อวตารในปรัชญาฮินดู (An analytical study of the concept of Narayana avatar in Hindu philosophy) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้พบเห็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1) ในการปฏิบัติตนเองในชีวิตประจำวันควรกระทำแต่กรรมดีเพราะผลกรรมย่อมส่งผลต่อการกระทำ หมายความว่าทำดี ย่อมได้ดี ทำชั่ว ย่อมได้ชั่ว หลักการนี้ยังสอดคล้องกับหลักเหตุและผลในศาสนาพุทธอีกด้วย

2) การกระทำทุกอย่างควรทำตามหน้าที่ของตนเอง ให้ดีที่สุด ไม่หวังผลประโยชน์ในการกระทำ ควรกระทำเพื่อปวงชนหรือประโยชน์ส่วนใหญ่ของสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาคุณค่าของการอวตารในปรัชญาฮินดูที่มีต่อความเชื่อในสังคมไทย
- 2) ศึกษาจริยศาสตร์ของการอวตารในปรัชญาฮินดู
- 3) ศึกษาการอวตารในพระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. (2550). *ภารตวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม
- กิ่งแก้ว อรรถกร. (2552). *ความเป็นมาของนาฏยศิลป์จากสมัยพระเวท และประวัติศาสตร์ของอินเดียจากสมัยพระเวทสู่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แคทรียา อังทองกำเนิด. (2556). *การอวตารในศาสนาฮินดู. วารสารมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน*. 20 (1), 1-22.
- เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์. (2546). *หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในมหามงคลวโรกาสทรงพระชนมายุ 75 พรรษา*. กรุงเทพมหานคร: เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2516). *เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมบรรณาการ.
- พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์. (2523). *คนกับพระเจ้า*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โคมทอง.
- สุนทร ณ รัชชี. (2545). *ปรัชญาฮินดู ประวัติและลัทธิ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง มนวิฑูร. (2515). *ศรีภควัทคีตา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา.
- Armstrong Jeffrey. (2010). *Spiritual Teachings of the Avatar*. New York: Atria Books
- Courtois Luc. (2008). *The Promise Fulfilled (part two)*. Bangalore: Message Publications
- Huxley Aldous, (2009). *The Perennial Philosophy*. New York: Harper Perennial Modern Classics.

- Winternitz, Maurice. (1972). *History of Indian Literature*. New Delhi: Oriental Books Reprint Corporation. Second revised reprint edition
- Swami Kriyananda. (2007). *The Essence of the Bhagavad Gita*. (2nd ed). Nevada City: Crystal Clarity Publishers.